

Magistratura fakulteti
Iqtisodiyot(tarmoqlar va sohalar bo'yicha)
yo'nalishi
magistranti: Mujda Parwani

**Iqtisodiy xavfsizlik va uning milliy
xavfsizlik tizimida tutgan o`rni.**

**ECONOMIC
SECURITY**

Iqtisodiy xavfsizlik mamlakatning milliy xavfsizlik tizimida hal qiluvchi rol o'ynaydi. U moliyaviy barqarorlik, iqtisodiy barqarorlik, ichki va tashqi iqtisodiy tahdidlarga qarshi turish qobiliyati kabi turli jihatlarni qamrab oladi. Iqtisodiy xavfsizlikning ahamiyati uning davlatning umumiy barqarorligiga, farovonligiga va fuqarolarini himoya qilish qobiliyatiga bevosita ta'siridadir.

Mudofaa qobiliyatini moliyalashtirish, ijtimoiy farovonlik dasturlarini qo'llab-quvvatlash, aholi farovonligini ta'minlash uchun kuchli va barqaror iqtisodiyot muhim ahamiyatga ega. Bundan tashqari, iqtisodiy xavfsizlik geosiyosiy ta'sir bilan chambarchas bog'liq, chunki mustahkam iqtisodiyot mamlakatning global mavqeini va savdolashish qobiliyatini oshiradi.

Iqtisodiy xavfsizlikning tarkibiy qismlari

- ✓ Moliyaviy barqarorlik
- ✓ Resurs xavfsizligi
- ✓ Bandlik va daromad xavfsizligi
- ✓ Savdo va bozorga kirish
- ✓ Texnologik innovatsiyalar

Moliyaviy barqarorlik

Iqtisodiy xavfsizlik davlatning moliyaviy barqarorligi bilan chambarchas bog'liq. Bunga past inflyatsiya darajasi, barqaror valyuta qiymati va sog'lom byudjet siyosati kabi omillar kiradi. Investitsiyalarni jalb qilish, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va bozorlarning uzluksiz ishlashini ta'minlash uchun barqaror moliyaviy tizim zarur.

Resurs xavfsizligi

Energiya, suv va xomashyo kabi hayotiy resurslardan foydalanish iqtisodiy xavfsizlik uchun juda muhimdir. Resurs ta'minoti manbalari va strategik zaxiralarni diversifikatsiya qilish ta'minot zanjiridagi mumkin bo'lgan uzilishlarni yumshatishda asosiy rol o'ynaydi.

Bandlik va daromad xavfsizligi

Kuchli iqtisodiyot o'z fuqarolariga ish bilan ta'minlash va daromadlar xavfsizligini ta'minlaydi. Ishsizlik darajasining pastligi va daromadlarning adolatli taqsimlanishi ijtimoiy barqarorlikka yordam beradi va ichki tartibsizliklar ehtimolini kamaytiradi.

Savdo va bozorga kirish

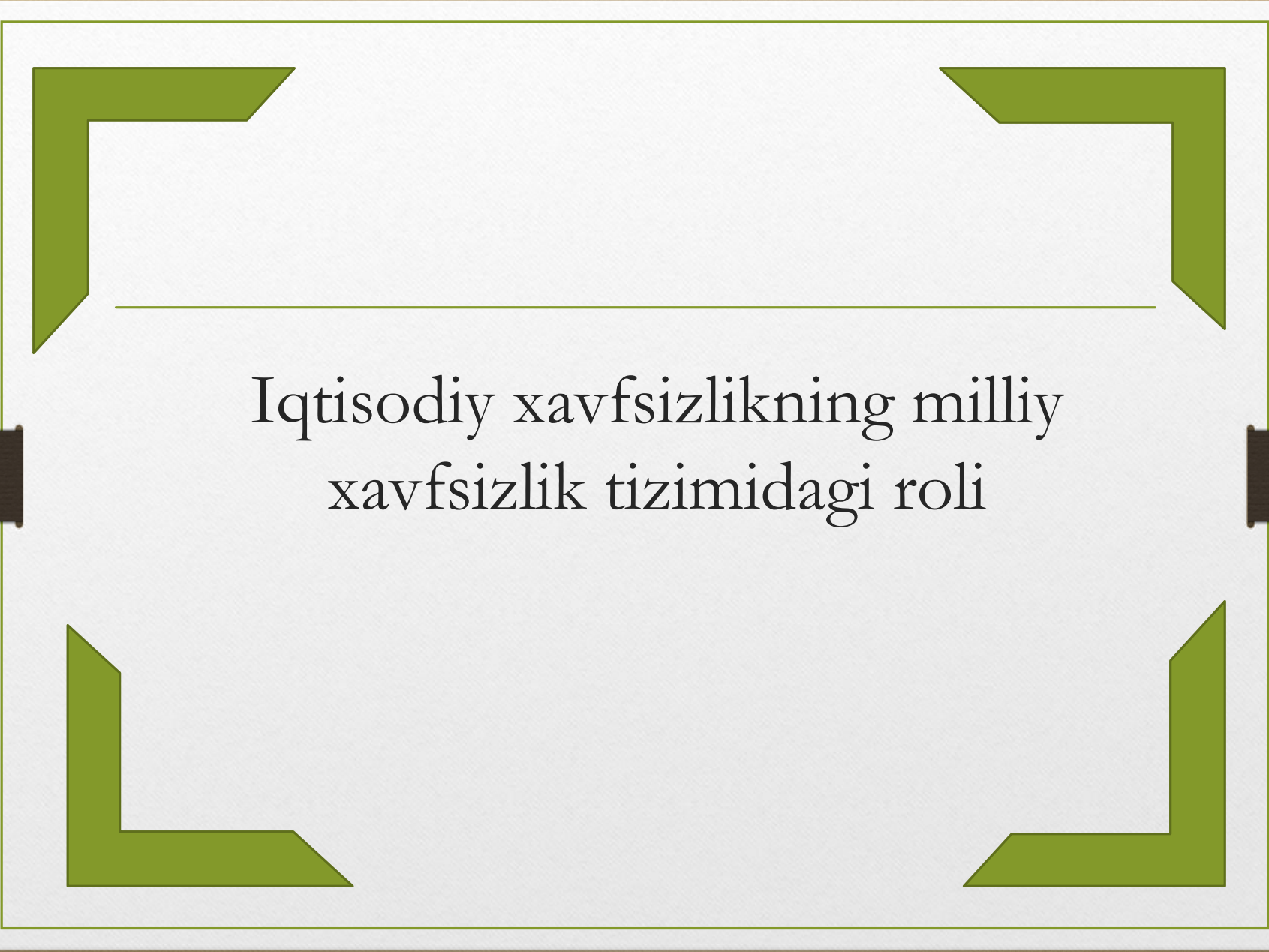
Xalqaro savdo turli xil bozorlar va resurslarga kirishni ta'minlash orqali iqtisodiy xavfsizlikda muhim rol o'ynaydi. Savdo kelishuvlari, eksportni diversifikatsiya qilish va bozorga kirish strategiyasi iqtisodiy xavfsizlikning muhim tarkibiy qismlari hisoblanadi.

Texnologik innovatsiyalar

Tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritish, texnologik innovatsiyalar va intellektual mulkni himoya qilish global iqtisodiyotda raqobatbardosh ustunlikni saqlab qolish uchun juda muhimdir.

Iqtisodiy xavfsizlikning milliy
xavfsizlik tizimidagi roli

Iqtisodiy xavfsizlikning milliy xavfsizlik tizimidagi roli qo'yidagilarni tashkil etadi:

- ✓ Mudofaani moliyalashtirish
- ✓ Tahdidlarga chidamlilik
- ✓ Ijtimoiy barqarorlik
- ✓ Geosiyosiy ta'sir
- ✓ Muhim infratuzilmani himoya qilish

Mudofaani moliyalashtirish

- Mudofaa salohiyatini, jumladan, harbiy modernizatsiya, kadrlar tayyorlash va infratuzilmani rivojlantirishni moliyalashtirish uchun kuchli iqtisodiyot zarur.

Tahdidlarga chidamlilik

- Iqtisodiy xavfsizlik mamlakatning iqtisodiy sanksiyalar, savdo kelishmovchiliklari yoki moliyaviy inqirozlar kabi turli tahdidlarga qarshi turish qobiliyatini oshiradi.

Ijtimoiy barqarorlik

- Iqtisodiy xavfsizlik kambag'allik darajasini pasaytirish, daromadlar tengsizligini bartaraf etish va aholiga zarur xizmatlar ko'rsatish orqali ijtimoiy barqarorlikka hissa qo'shadi.

Geosiyosiy ta'sir

- Iqtisodiyoti kuchli davlatlar global sahnada ko'proq ta'sirga ega bo'lib, ularga diplomatik tashabbuslar olib borish va xalqaro siyosatni shakllantirish imkonini beradi.

Muhim infratuzilmani himoya qilish

- Iqtisodiy xavfsizlik energiya ob'ektlari, transport tarmoqlari va telekommunikatsiya tizimlari kabi muhim infratuzilmani mumkin bo'lgan uzilishlar yoki hujumlardan himoya qilishni o'z ichiga oladi.

-
- Xulosa qilib aytganda, iqtisodiy xavfsizlik davlatning umumiy xavfsizlik tizimining ajralmas qismidir. U moliyaviy barqarorlik, resurslar xavfsizligi, bandlik imkoniyatlari, savdo aloqalari va texnologik taraqqiyot kabi turli jihatlarni qamrab oladi. Kuchli iqtisodiyot nafaqat fuqarolar farovonligini ta'minlaydi, balki mamlakatning geosiyosiy ta'siri va tashqi tahdidlarga chidamliligini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ronis, S. R. (2011). *Economic Security Neglected Dimension of National Security?*. Smashbooks.
2. Andruseac, G. (2015). Economic security–new approaches in the context of globalization. *CES Working Papers*, 7(2), 232-240.
3. Nye, J. S. (1974). Collective economic security. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 50(4), 584-598.
4. Cable, V. (1995). What is international economic security?. *International Affairs*, 71(2), 305-324.
5. Brown, L. R. (1986). Redefining national security. *Challenge*, 29(3), 25-32.